

Nýtt um eyðkvæmi frá landslækninum:

Fýra føroyingar hava nú sjúkuna

Eins og vanligt hevur landslæknin góð ráð at geva teimum, ið fara út at ferðast. Somuleiðis greiðir hann gjølla frá, hvussu sjúkan sæst, hvussu hon spreiddist og øðrum hesum viðvíkjandi í greinini niðanfyri, ið einhvør eigur at lesa til sítt egna besta

Í Føroyum hava higartil 4 fólk fingið eyðkvæmi, og er eitt teirra deytt.

Í Føroyum hava 4 fólk fingið staðfest sjúkuna eyðkvæmi, 1 í 1989, 2 í 1990 og higartil í ár eitt. Eitt fólk er deytt av sjúkuni. Smittan er hend við seksuella sambandi. Umframt hesi 4 er kunnleiki um 6 HIV-positiv fólk.

Talið á sjúklingum við eyðkvæmi (AIDS) økst framvegis í stórum.

1.4.1987 vóru 150 tilburðir í Danmark, 1.04.1988 vóru 263 og 2½ ár seinna (1.10.1990), vóru 663 tilburðir fráboðaðir. 1.6.1991 vóru 805 tilburðir, teir flestu í Keypmannahavn. 618 vóru samkyndir ella tvíkyndir

(homoseksuellir/hjáseksuellir) menn, 19 vóru bløðarasjúklingar og 49 kvinnur. 80 tilburðir vóru elvdir av heteroseksuella sambandi (vanligari kynsligari samveru millum mann og kvinnu) og 15 av bløðgávu. 35 tilburðir vóru millum fólk, ið vannýta rúseitur. 478 fólk vóru deyð av eyðkvæmi í Danmark 1.6.1991.

Í Danmark hava tey kunnleika um umleið 3000 fólk við eyðkvæmisandevni (HIV-andevni) í blóðinum (HIV = Human Immunodeficiency virus). HIV er tað virus, ið elvir til eyðkvæmi. Serkøn meta talið av fólku smittað við HIV í Danmark í at at leggja um 5.000, men stór óvissa er

um hetta. Í løtuni verður umleið ein nýggjur HIV-positivur persónur ávistur um dagin í Danmark.

Í apríl 1987 vóru í U.S.A. fráboðaðir 33.720 tilburðir av eyðkvæmi. 31.3.1990 vóru 124.282 tilburðir skrásettir. 31.3.1991 vóru 171.876 tilburðir skrásettir í U.S.A. (Mett verður at talið av fólku smittað við HIV í U.S.A. í dag er um 1.000.000).

1.11.1990 var kunnleiki um 22 HIV-positiv fólk í Grønlandi.

Í Íslandi var talið á fólku, ið høvdu fingið eyðkvæmi 30.6.1990 14, 31.12.90 16.

Hvat er eyðkvæmi?
Eyðkvæmi er ein ógvuliga

álvarsom sjúka. Gávarnar hjá mannakroppinum at verja seg fyri ávisum ígerðarsjúkum og fyri ávisum illkynjaðum vøkstri minka í stórum.

Bilandi mótstøðuføri í sambandi við sjúkuna eyðkvæmi er ikomið. Í dag vita vit, at bilandi mótstøðuføri er elvt av einum virus, ið verður nevnt HIV.

Virussjúkur gera, at kroppurin framleiðir andevni, sum royna at gera av við smittuevnið. Í flestum smittandi sjúkum eydnast hetta, og tá ið andevni hava gjørt arbeiði sitt, so smittar ein ikki longur. Og í fleiri førum verður ein tá ikki sjúkur aftur av somu smittandi sjúku.

Tey, ið verða smittað við HIV, framleiða næstan øll andevni móti hesum. Hetta merkir tó ikki, at virus doyir, og at smittan heldur uppat, sum vant er at vera við virusgerðarsjúkum. Hesar serligu umstøður bera í sær, at ávising av HIV-andevni í blóði visir ikki bert, at fólk ið er vordist smittað við HIV, men eisini at hann ella hon kunnu smitta onnur. Smittuførið er ymiskt, men varar nógv ár, helst alt lívið.

Ígerðartíð og sjúkutekin

Mett verður, at 50% av teimum, ið eru smittað, fáa eyðkvæmi innan 10 ár eftir, at smittan er hend, og at restin helst fær sjúkuna seinna.

HIV-ígerðarstøðan kann standa við leingi — ofta fleiri ár — uttan sjúkueyðkenni. Áðrenn sjúkan eyðkvæmi verður staðfest kunnu fleiri sjúkutekin vera, ið hava varað í fleiri mánaðar, eitt nú soppasjúka í munni, ring mæði, nógvur fepur, ringur sveitti um náttina, ringt livsyki (diararé), lættan uttan kenda orsök, hovnír eitlar, serliga

Vikan
ið
fór

Hilmar Jan
Hansen
skrivar

Russararnir og varaskúlastjórin

Nú rættliga rúm tíð er liðin, síðani Savrybarussarin kom í land og í fyrsta umfari varð settur í klivan í Jónas Broncksgøtu, er framvegis ógreitt, hvør endaliga lagna hansara verður.

At hann gerst vesturlendingur, man valla nakar ivast í longur, men enn veit so eingin nakað. Og framvegis vil tann skjótt fyrrverandi russarin sleppa at halda til í klivan í Jónas Broncksgøtu, hóast ein tilvera uttanfyri rimarnar stendur honum í boði.

Kanningar, kanningar, aftur kanningar umframt kanningar av kannaðum kanningum lata framvegis mjørkatám liggja yvir hesum máli.

Og meðan hesin nú næstan er gloymdur, hóast onkur av og á spyr eftir, hvat hendir í málinum, koma so uppaftur aðrir russarar í land í Føroyum í heilt øðrum ørindum.

Hesaferð vóru ørindini at selja vodka — sum sigst vera tynt til helvtarstyrki við vatni — men tað spældi ikki so væl av. Ávdúkingin varð framd, og tey seku vórðu kravd at rinda bót og annars gjalda tað, sakin kostaði at avgreiða.

Hetta bar tó ikki so væl til, tí eingir pengar vóru tøkir umborð, og ei heldur hevði nakar av teimum handtiknu nakað oyra uppi á sær.

Hyggjuráð munnu vera at sleppa nøkrum teirra í land aftur at selja so mikil av hálvsterkum vodka — sjálvsagt fyri hálvan prís — so nóg mikil vinningur kundi spurst burturúr og bótin kundi verðið goldin.

Sama ger, tey um tað!

Av meira beinleiðis heimligum hendingum er tað mest av øllum varaskúlastjóranum við Argja Skúla, ið festir seg í hugan frá farnu vikuni.

Enn einaferð eydnast

skúlanevndini á Argjum at gera meirilutasamtykt við minnilutaatkvøðu, so tey fáa gera av, hvat tey flestu í hesum máli eiga at laga seg eftir, og hevur hetta í hesum førinum við sær, at skúlanevndarformaðurin gongur gamla floksfelaga sínum á møti og setir ein heilt annan enn umsøkjaran í starvið, hóast bert ein umsøkjari var, og skúlanevndin annars ongan myndugleika hevur at seta tæntumann í starv, men bert kann tilmalja.

Hetta er í sjálvum sær bæði óheppið og tvørligt, men verður sjálvsagt ikki frægari av, at landsskúlastjórin ikki torir at taka neyðugu avgerðina og syrgja fyri, at rætt verður farið fram, men heldur skjýtur upp, at søkjast skal umfatur.

Alt hetta hendir, meðan slatur-og-sleyg-potturin á Argjum spruttukókar, so tað vera tey óseku og fyri so vítt eisini uttanfyristandandi, ið koma at liggja undir, meðan skúlanevndin — les: eina-ráðandi parturin av henni — sleppur at dusa sær og spæla reglugerðir og fyriskipanir, sum var tað leika hjá smábørnum, talan var um, og ikki eitt ábyrgdarfult élitisstarv at vera í skúlanevnd.

Soleiðis eru Føroyar: Ein russari, ið loypir á bláman frá øllum til, hann annars hevur at gera, fyri at vinna sær persónligt frælsi og kanska eitt betri lív — alt gott um tað — fær viðgerð frá hægsta politiska myndugleika, meðan vanligi álitisfulli føroyingurin, ið bert ynskjar at »royna systemið«, fær toyggið, hóast hann einki hevur gjørt, ið ger hann uppibornan til tað.

Og er tað so nakar, ið kann rætta honum eina hond, tá ástendur?

Ein av smittuvegunum, ið kann bera eyðkvæmi víðari frá einum fólki til annað, er nýtsla av sprænu — serliga millum narkotikamisnýttarar. Men tey fýra føroyingararnir, ið hava sjúkuna, hava allir fingið hana við seksuellari samveru, ið er vanligastí smittuvegurin.

Modellmynd: Kalmar

Framhald á síðu 14